

Karszt- és barlangkutatói TÁJÉKOZTATÓ

1961

december

Kiadja a Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság
Kézirat gyanánt

BUDAPEST

Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége
Budapest, V., Szabadság tér 17.

A MAGYAR KARSZT ÉS BARLANGKUTATÓ BIZOTTSÁG
TÁJÉKOZTATÓJA

1961

december

Készül a MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT
felkérésére, a karszt- és barlangkutatók eseményeinek rögzítése és ezeknek a
tagsággal való ismertetése céljából.

A kiadvány sokszorosítását a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói
Főigazgatósága 1236/1961. szám alatt engedélyezte.

Szerkesztő: BARÁTOSI JÓZSEF

Felelős kiadó: DR. HEGEDŰS GYULA

LEKTOROK: Dr. Dénes György és Kárpátiné Radó Denise

A sokszorosítást az MTESZ sokszorosító osztálya végezte.

Budapest, 1961. november

Készül 900 példányban

Az elektronikus változatot Urbán Gabriella, dr. Nyerges Miklós és Szent Tamás
készítette 2006-ban.

- 1 -

MEGHÍVÓ

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT 1962. év január hó 21-én, vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel tartja évi rendes és egyben tisztújító KÖZGYŰLÉSÉT a Nehézipari Minisztérium dísztermében (Bp., V., Szemere-u. 15), amelyre tagjait és munkánk iránt érdeklődőket szeretettel meghívja az ELNÖKSÉG

(Kérjük tagjainkat, hogy érvényes szavazati joguk igazolására tagkönyveiket hozzák magukkal.)

Napirend: Elnöki megnyitó

Ügyvezető társelnök és gazdasági titkár beszámolója

Számvizsgáló bizottság jelentése

Jelölő és szavazatszedő bizottság kiküldése

Szavazás

A szavazatok összeszámolása alatti szünetben vetített képes élménybeszámoló

Szavazás eredményének kihirdetése

Megválasztott új tisztikar bemutatkozása.

- 2 -

LEVÉL

B.M. Budapesti Rendőrkapitányság Bűnüldözési Osztály Életbiztonsági Osztályától a Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat elnöksége a következő levelet kapta:

„A Budapesti Rendőrfőkapitányság Életbiztonsági Alosztályánál több esetben jelentették be szülők, kiránduló gyermekeik eltűnését. Ezekben az esetekben a gyermekek kirándulásaik során különböző budai és Pest környéki barlangokban eltévedtek és bennrekedtek.

A gyermekek felkutatása és megmentése érdekében alosztályunk rendszeresen a Dr. Dénes György elvtárs vezette barlangkutató csoporthoz fordult, akik minden esetben készséggel állottak rendelkezésünkre. (Itt nevek felsorolása következik). Fáradságot nem ismerő, áldozatkész munkájukkal és bátor helytállásukkal sok esetben hozzájárultak ahhoz, hogy az életveszélybe jutott emberek megmeneküljenek és épségben visszakerüljenek aggódó szeretteikhez. A barlangkutatók kiváló munkájáért ezúton is köszönetet mondunk.

Budapest, 1961. november 30.

Körbélyegző Budapesti Rendőrfőkapitányság Bűnüldözési Osztály felirattal
Fekete István r. őrgy. sk. alosztályvezető

(Megjegyzés: Sok évi életmentő munkánk első hatósági elismerése ez a levél. Az MKBT vezetősége ezzel kapcsolatban szeretné összegyűjteni azokat az ismert, vagy ez ideig ismeretlenségben maradt tagtársak neveit, akik az utóbbi években Magyarországon embereknek barlangból való megmentésében részt vettek. Kérjük az érdekelteket, még inkább a bgkcs-ok vezetőit, közöljék velünk kik, mikor, hol és kit mentettek barlangokból)

Vezetőség)

EGY KIS KONGRESSZUSI STATISZTIKA

Az alábbi táblázatban szemléltető módon mutatjuk be a bécsi III. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszusra bejelentett előadásokat témakörönként és országonként csoportosítva.

- 3 -

Ország	Bejelentett előadások száma				Összesen
	Fizikai szpeleológia	Recens fauna és flóra	Paleontológia és archeológia	Gyakorlati szpeleológia és egyéb	
Ausztria	13	2	2	9	26
Lengyelország	14	2	-	4	20
Szovjetunió	13	2	2	2	19
Franciaország	3	7	1	1	12
Németország	3	2	1	5	11
Románia	4	3	-	3	10
Magyarország	1	1	-	6	8
Anglia	3	2	-	2	7
Olaszország	2	1	1	3	7
Svájc	5	1	-	1	7
Jugoszlávia	3	1	-	2	6
Spanyolország	1	1	-	4	6
Belgium	3	1	-	1	5
Görögország	1	-	2	-	3
Csehazslovákia	1	-	-	1	2
Marokkó	1	-	-	1	2
Kongó	-	2	-	-	2
USA	2	-	-	-	2
Svédország	1	1	-	-	2
Japán	-	1	-	-	1

A fenti összeállításához meg kell jegyeznünk, hogy a kongresszuson a ténylegesen elhangzott előadások száma lényegesen kevesebb volt. Így pl. a Szovjetunió, Lengyelország és Románia több bejelentett előadója nem vett részt a kongresszuson, úgy, hogy a magyar delegáció kongresszusi „szereplése”

számszerű statisztika alapján közvetlenül a fejlett „karsztos” államok, Ausztria, Franciaország és Németország után következik.

Balázs Dénes

- 4 -

A MÁTYÁSHEGYI-BARLANG FELFEDEZÉSÉNEK KÉRDÉSÉHEZ.

A Tájékoztató múlt havi számában olyan közlemény jelent meg a Mátyáshegyi-barlang felfedezéséről, amely könnyen félreértésekre adhat okot, ezért szükségesnek tartom az alábbiakat közölni.

A ma Mátyáshegyi-barlangnak nevezett barlang bejáratát – amit a közlemény szerint csak 1938-ban bontottak ki – már az 1930-as évek elején ismertük és ismertük a barlangnak azt a szakaszát, amely a közlemény szerint „Kristályterem”-nek lett elnevezve. (Ebben nagyméretű kalcitkristályok vannak.) Utóbbiról a barlangot Kristálybarlangnak is nevezték. Ilyen néven írja le a Thirring-Vigyázó: Budai hegyek c. 1934-ben megjelent útikalauza a barlangot a Pálvölgyi-barlangok ismertetésénél. A kalauzban a következőket olvashatjuk: „A Kristály-barlang az autótúlsó oldalán levő kőfejtő alján nyílik. Alacsony nyílásán hason csúszva, majd több ízben leereszkedve 60 m hosszú folyosóba érünk, melynek végén hatalmas kalcitkristályok találhatók. Ebből a folyosóból veszélyes, omlásos kürtön felmászva a barlang bonyolult felső emeletébe jutunk.”

A barlangban, bár akkor még nem ismerték az egyetemi turisták által Mohos Béla vezetésével 1948-ban feltárt Centenáris szakaszát, már akkor is többen eltévedtek és a tűzoltóság is többször kivonult megmentésükért. A barlangot ezért „Tűzoltólyuk”-nak is nevezték és bejáratát a Pannónia Turista Egyesület tagjai kővel eltorlaszolták. Ebben a barlangban rendezte be azután 1944-ben a Futura légoltalmi óvóhelyét.

A barlangot tehát jóval 1938 előtt ismerték a Kristályteremig.

dr. Kessler H.

HOZZÁSZÓLÁS

a Tájékoztató 1961. novemberi számában megjelent Vízalatti barlangkutató c. cikk „alapvető szabályai”-hoz.

Előjáróban bejelentem, hogy én magam is „vízalatti barlangkutató” vagyok, több ilyen irányú munkában részt vettem (pl. a Tapolcai tavasbarlang alsó vízalatti barlangrendszerének felfedezése). Ilyen akciókat szerveztem és vezettem is, ezért úgy érzem valamit értek a kérdéshez. Mindemellett nem érzem hivatva magam arra, hogy „alapvető szabályokat” alkossak. A szóban forgó cikkel kapcsolatban azonban kénytelen vagyok észrevételeimet megtenni, tekintettel arra, hogy a szabályok azért vannak, hogy azokat betartsák, (vagy ha netán tévesek, akkor helyesbítsék őket, mielőtt nem kívánatos következmények származnának betartásukból).

- 5 -

Mielőtt az egyes pontok analizálására térnék, meg kell mondanom, hogy vita tárgyát képező „alapvető szabályok” – véleményem szerint – jók lehetnek esetleg egyes esetekre, de általános érvényűnek nem fogadhatók el, mivel a feladat szabja meg, hogy adott esetben milyen szabályt kell alkalmazni, ha egyáltalán beszélhetünk szabályokról. Meg kell különböztetnünk ugyanis a feltételezett feladat szempontjából: szifonmunkát és barlangjárat munkát, és mindkét esetre vonatkoztatva külön felderítő- és külön felmérő munkát. Ilyen szemszögből nézve, folytatom a továbbiakban a „szabályok” kritikáját.

A felsorolt „szabályok” ellentmondásaira külön nem akarok rámutatni, azok még laikusok előtt is feltűnnek.

Első és alapvető hibája a „szabályok”-nak az, hogy megalkotójuk általánosít. Kétségtelen, hogy vannak általános érvényű szabályok, azonban szerző azon szabálya például, hogy „Sohase merülj egyedül!” – nem általános szabály, mint ahogy az f/ pontban foglalt „szabályok” első sorában a cikkíró is az ellenkezőjét tanácsolja. Ha alapvető szabályt akar az MHT. Vízalatti Kutatócsoport Vezetője alkotni, inkább a következőt tanácsolnám: Vezetőkötelet mindig vigyél magaddal és azt soha, semmilyen körülmények között ne engedd ki a kezedből! Vagy például: Repülőorvosi engedély nélkül merülni tilos! (Így kevésbé valószínű, hogy a bűvár „idegei felmondják a szolgálatot”)

Az a/ pontban foglaltakhoz a következőt fűzném: Az iszap felkavarodása gyakorlatilag elkerülhetetlen, nem veszélyesebb azonban, mint bármi más egy vízalatti barlangban, – inkább kellemetlen.

A b/ pont állítása nem „mindenképpen” érvényes az óra, mélységmérő és iránytűre vonatkozóan. Véleményem szerint ezek a segédeszközök igen fontosak a felméréseknél, az óra pedig ezen kívül a hosszútávú járatok

felderítésénél. Egyébként csak akadályozzák és lekötik a felderítő figyelmét, ha ezeket is használni akarja.

A c/ pont kitétele, a barlang legtávolabbi sarkában elalvó lámpára vonatkozóan, gondolom nem alapvető szabály.

A d/ pont úgy említi az ismeretlen és veszélyes jelzőt a barlangokra, mintha ismert és veszélytelen barlangok is lennének. Véleményem szerint egy barlang, különösen víz alatt, sohasem eléggé ismert és veszélytelen. Következésképpen mindig vezetőkötéllel kell és szabad merülni. Lehet, hogy tájékozatlan vagyok, de nem ismerek „normál” vezetőkötelet, ellenben mindenféle vezetőkötélnél és állandóan (használat közben persze) fennáll a sérülés veszélye. Ennek ellenére

- 6 -

sem merném állítani, hogy „vékony drótkötelet kell alkalmazni”, sőt inkább azt javasolnám, hogy vékony perlon kötelet használjon a bűvár, mégpedig úgy, hogy a vezetőkötelet ne húzza maga után, hanem a végét kint hagyva, – a gombolyagot vigye magával. A drótkötél ugyanis kemény, szálkás, nehezen kezelhető és különösen hosszabb távra éppen úgy alkalmatlan jelzések érhető továbbítására, mint bármely más kötél.

Nem merném alapvető szabályként kinyilatkoztatni, hogy – a merülésvezető, ha oka van rá – „a bűvárt kíméletlenül vissza kell húzni”. Kétségtelen, hogy módot kell találni az esetleg véltén, vagy ténylegesen veszélybe került bűvár visszafordítására, azonban inkább azt ajánlanám, hogy a biztosító menjen utána és hozza vissza, minthogy „kíméletlenül” járjunk el, mikor nem is tudjuk, hogy a merülő milyen helyzetben van. Inkább néma csendben figyeljük a bűvár légzésének ütemét, mert ebből majdnem mindent megtudhatunk arról, ami a víz alatt történik.

e/ pont: A barlangjáratok, a szifonok meg különösen ritkán alkalmasak arra, hogy két vagy több bűvár egyszerre dolgozzék bennük. Ha mégis oly tágas járattal találkozunk, ahol ez lehetséges, semmi esetre sem javasolnám, hogy kössék egymáshoz magukat, mert: 1/ egymás jelzéseit úgysem értik meg; 2/ a zavaros vízben nem látják egymást; 3/ a beakadt kötél miatt vélt, vagy tényleges, de érthetetlen jelzés csak megzavarja a bűvárokat, – elkezdik egymást keresni; 4/ összegabalyodnak és legjobb esetben is abba kell hagyniok a munkát. Tapasztalatom, és ebből származó javaslatom az, hogy két bűvár együtt soha ne merüljön (még többről – minden irányba szétszéledőkről – helyszűke miatt a gyakorlatban szerencsére szó sem lehet). Ha mégis úgy adódna, mindegyik bűvár önálló munkával, egymástól a lehető legtávolabbi helyen legyen foglalkoztatva és szigorúan egymástól függetlenül dolgozzanak.

Az f/ pontot, mint alapvető szabályt, az eddigiek alapján (és belső ellentmondásai miatt is) véleményem szerint el kell vetni. Egyébként bűvárfolyosókkal általában nem találkozni, relé-állomásokat pedig a többiek mellett azért sem lehet létesíteni, mert a legideálisabb folyosó is előbb-utóbb némileg előfordul, falai pedig nem tükörsimák, ezért a dörzsölődő kötelek jelzései eltorzulnának, ha egyáltalán sikerülne is helyesen felvenni az előző „relé”-től jövő üzenetet.

ad g/ Levegőkupola helyett úgy hiszem megfelelne levegős kupola is, különösen ha legalább 200 m³ tiszta levegőt tartalmaz és legalább 200–250 m-re

- 7 -

van a bejárattól. Kisebb köbtartalmú terem véleményem szerint nem elegendő egy ütöképes bázis kiépítéséhez, így is csak akkor, ha kellő oxigén-utántöltésről tudunk gondoskodni és nem kell túl hosszú ideig (2–3 főnek maximum 3 óra) használni. A bejárattól ennél sokkal közelebb eső bázis kiépítése ugyanazt a fáradságot igényelné, azonban gyakorlati haszna nem lenne. A barlangi vizekben ugyanis, – legalább ha távolsági merülésről van szó – nincsenek nagy mélységek. Így a levegőfogyasztás, ha egyébként az előrehaladás nem különösebben akadályozott, 14 liter 150 atmoszférás (induló nyomás) levegővel 5 méteres átlagmélységben legalább 500 méter útra biztosítva van. Nem vitás azonban, hogy egy távolsági bázis igen hasznos lehet, az sem baj, ha erős fényszórókkal van kivilágítva (de hogyan?) – bár ez a visszatérő bűvárt legfeljebb az utolsó 5 méteren tájékoztatja (többek között a zavaros víz miatt, – ha egyébként egyenes járat lenne). Vitás azonban, mégpedig nagyon, hogy fáklyát nem hogy végszükségben, hanem egyáltalán szabad-e használni, amikor úgylis kevés és elhasználódott a levegő. Inkább azt javasolnám, hogy végszükség esetén, „kíméletlenül” el kell hajítani a fáklyát, hogy véletlenül se lehessen használni. (Lehet, hogy éppen a használata okozna végszükséget, nem azért mert elködösítik, hanem mert... de hát ezt mindenki tudja).

A h/ pontnak viszont minden sorával egyetértek.

ad i/ Víz alatt érintkezni – legalábbis vízalatti barlangban – sem az előző „előírások” között szereplő kötélrelé–kötél módon, sem „megfelelő fényjel-beszédben” sem akusztikai jelekkel, de még másféle módon sem nagyon lehet, noha kétségtelen, hogy jó lenne. Nem lehet pedig azért, mert mint már előbb is említettem, egyszerre csak egy bűvárnak ajánlatos egy helyen dolgoznia, mert a víz pillanatok alatt zavaros lesz és a fényt megtöri (no meg a kanyarok!) azonkívül a hangot csak egész közélről és torzítva lehet meghallani.

ad j/ Helyesen tanácsolja szerző, hogy a siker sose adjon okot a közönyösségre. Mifelénk ugyan másként reagálnak a bűvárok, amennyiben siker esetén, öröm, esetleg elbizakodottság, kudarcnál pedig talán csüggedés jelentkezhethet náluk. Ezért engedje meg a szerző és a bűvárok nagy csoportja, hogy a j/ ponthoz hozzáfűzni ajánljam: Bármilyen eredménnyel végezted is el a feladatot, sose ragadtasd el magad.

A k/ pontra vonatkozó észrevételemet hozzászólásom elején megtettem.

Az eddig elmondottak miatt, de nem utolsó sorban a hivatkozott cikk utolsó bekezdésében lerögzített minősítés, – mely szerint „Csak az a bűvár, aki ezeket

- 8 -

a szabályokat betartja...” készített hozzászólásra. Mégpedig azért, mert Wunder László mindazt a – szerintem téves – elképzelést és utasítást, amit a /– k/ pontokban felsorolt, „alapvető szabály”-ként nyilatkoztatta ki, téves és megalapozatlan elképzeléseiből pedig arra a belátásra jutott, hogy jogában áll a bűvármunka területén bárkit is minősíteni.

Lehetséges, hogy hozzászólásommal sikerült néhány téves „szabály”-t a helyesebb irányba terelnem, bizonyára az én tapasztalataim sem mindenütt helytállóak, azonban remélem, hogy hozzászólásom ha másra nem, de vitaindításra megfelel. És ha így van, máris eredményes volt, mert ezzel bizonyára sikerül előbbre segíteni a vízalatti barlangkutatás években ugyan rövid, de sikerekben már eddig is gazdag útját.

Hortolányi Gyula

ŐSZI EXPEDÍCIÓ A METEOR-BARLANGBAN

A Vörös Meteor Barlangkutató Szakosztály 1961. november 4-9-ig a nyári kutatásai során felfedezett bódvaszilasi Meteor-barlangba újabb expedíciót szervezett. Ennek során megkezdték a barlang felmérését, legjellegzetesebb képződményeinek lefotografálását, az expedíció utolsó két napján pedig további feltárássra irányuló kísérlet történt. A Titánok csarnokának egyik nagy szakadékába leereszkedő kutatóink tágas, vízszintes, cseppkőképződményekben rendkívül gazdag folyosóba jutottak, melyben mintegy 50 métert haladtak előre, amikor egy függőleges szakasz további hágcsó és kötél felszerelés hiányában megállásra kényszerítette őket. A tágas folyosó azonban itt láthatólag tovább folytatódik. A továbbjutást január második felében tervezzük, ha addigra rendelkezésünkre állnak a szükséges felszerelési tárgyak és életbiztosító eszközök.

Kaptuk az alábbi levelet:

MHT. borsodi csoportjának Karszt- és barlangkutató szakosztálya Miskolc, Vörösmarty-u 16. Földtani cs.

Tárgy: A bódvarákói cseppkőbarlang dokumentációja
ügyintéző: Borbély

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
BUDAPEST

Bódvarákó határában, az ostromosi kőbánya legfelső szintjén, meddő-letakarítási munkák közben a Bányászati Földkotró Vállalat egy cseppkőbarlangot tárt fel. A barlangot szakosztályunk tagjai bejárták és elkészítették dokumentációját. Népgazdasági érdekből a meddő-letakarítási munkákat tovább kellett folytatni, így a barlangot be kellett robbantani. A barlangról készült dokumentáció egy példányát mellékelten megküldöm.

Jó szerencsét!

Juhász András szakoszt. Elnök

(Köszönjük a megküldött jelentést. Annak szöveges részét – követendő példaként – folytatólag közöljük)

A BÓDVARÁKÓI CSEPPKŐBARLANG

A Borsod-Abauj-Zemplén megyei Bódvarákó község É-i határában lévő Ostromos hegyen évtizedek óta folyik bányászkodás. Eleinte vasat, később és napjainkban is a középső triász wettersteini mészkövet bányásszák. A hegy legfelső szintjén a Bányászati Földkotró Vállalat meddőletakarítási munkálatokat végez a bánya részére. Ezen a szinten a mészkő erősen repedezett, terra rossával (vörös agyaggal) szennyezett, igen sok kisebb repedésben kalcitér kitöltés található.

1961. szeptember 29-én a Bányászati Földkotró Vállalat dolgozói a legfelső szinten robbantásokat végeztek. A lerobbantott mészkő eltakarítás közben egy üreget találtak. Juhász Tibor és Sebők László bemásztak a megnyílt barlangüregbe és az első törmelékes szakasz után meglepődve tapasztalták, hogy

gyönyörű cseppköves barlangot tárt fel a robbantás. Az esetet jelentették Császár János műszakvezető bányásztechnikusnak, aki október 1-én megtekintette a barlangot és látva annak szép képződményeit felhívta az „Északmagyarország” napilap szerkesztőségét és kérte, hogy az esetet hozzák a barlangkutatók tudomására.

- 10 -

A TIT és az Északmagyarországi Intéző Bizottság felkérésére Várszegi Sándor barlangkutató munkatársunkkal felkerestük Bódvarákón Császár János munkatársat, akinek kíséretében bejártuk az új barlangot. A barlang az Ostromos hegy csúcsa alatt mintegy 15 m-el mélyebben képződött, nagyjából É–D-i irányú hasadék mentén. A robbantás előtt zárt volt, Juhász és Sebők munkatársak voltak az első emberek, akik a barlangot először bejárták.

A barlang bejáratí része törmelékes, a terra rossától vöröses színű. Innen egy elég szűk részen, mozgó kőtömbökön keresztül kell lemászni a tulajdonképpeni barlang I. termébe. (L. a mellékelt rajzot). Ez a része 14 m hosszú, mintegy 6-8 m magas, alul-felül elkeskenyedő, közepe táján kb. 3 m széles terem. A Ny-i falán hófehértől – rozsdabarnáig színeződött, gazdag, kelvirághoz hasonló, borsókaképződményeket találtunk. A K-i falon megfagyott vízeséshez hasonló, több színben csillogó, cseppkőképződmény ragadja meg figyelmünket. Különösen szép a képződmény alján 1,0 – 1,5 m magas – a jósvafői Vass Imre barlang „Narancs-zuhatag”-ához hasonló – narancs színű, a lámpafényben csillogó cseppkőbevonat. Az alsó termet egy hatalmas cseppkőfüggöny zárja le. Innen – az első bejárók által kitért kis nyíláson átbújva jutunk a II. terembe. Mielőbb az 1.70 m magas, sima mésztufa bekérgeződésen felmászunk, megkapják tekintetünket a terem igen gazdag cseppkőképződményei. Az volt az érzésünk, hogy a természet az I. teremben bemutatta a szép képződményeit, de a „függöny” után, a II. teremben még szebbet, még valami rendkívülit tartogatott számunkra. Sokáig néztük a keleti falon a vaskos, hófehér cseppkőoszlopot, mellette a különböző színekben pompázó kisebb képződményeket, majd kissé feljebb, a fiatal bambuszerdőhöz hasonló, karvastagságú, kb. 2 m magas, cseppkőoszlopok tömegét. Tovább rózsaszín sztalaktitok pompáznak a mennyezeten. Óvatosan lecsúszunk a tufabekérgeződésen és megdöbbenve vesszük tudomásul, hogy puha talajon járunk. Hozzáérünk a Ny-i fal cseppköveihez, elhajlanak, nem törnek el. Megszorítjuk ezeket a puha „cseppköveket”, vastagon spriccel ki a víz belőlük. (L. a felmérés, metszet, II. terem, szaggatott vonal alatti rész.) Látszatra teljesen olyanok, mint a „rendes” cseppkövek, de talán még sem „cseppkő”? Egyelőre nem tudjuk. Ezt még alapos vizsgálatnak kell eldöntenie. Érdekessége, hogy a talpszinttől kb. 1,0–1,20 m-ig

„puhák” a cseppkövek, fölötté már teljesen kemény, „normális” képződményeket találunk.

- 11 -

A barlangnak ennyi volt a feltárt és bejárható része, összesen 28 m. Várszegi Sándor munkatársunk tíz körömmel megbontotta a végét. A „puha” cseppkövek között erős „huzatot” észleltünk, tehát a barlangnak folytatása van. Valószínű, hogy alsóbb szintnek, vagy szinteknek kell még lennie és így a II. teremben csak álfenéken jártunk. Sajnos az idő sürgetett. Hozzávetőlegesen felmértük a barlangot és néhány fényképfelvételt készítettünk 2 db sorba kapcsolt 12 voltos akkumulátorral és egy drb autoreflektorral. (A gyenge világítás meg is látszik a felvételeken.)

A barlang, bármennyire is szép és gazdag cseppkőképződményekben, idegenforgalmi szempontból nem jelentős. Inkább tudományos kutatás érdekében lett volna célszerű megtartani, különösen a „puha cseppkövek” eredetének tisztázására. Népgazdasági érdekből azonban tovább nem lehetett megtartani és még aznap berobbantották.

Hálás köszönet illeti Császár János bányásztechnikus munkatársat, aki felhívta figyelmünket a természeti ritkaságra és érdekességre, valamint a Bányászati Földkotró Vállalat ott lévő dolgozóit, akik önzetlenül segítségünkre voltak, különösen a fényképezéshez szükséges világítás elkészítésében. Ha minden ember úgy gondolkodna, mint ők, talán több természeti kincsünk megmaradna.

Borbély Sándor

VASS I. BARLANG KATASZTERI ADATAINAK MEGKÜLDÉSE

Az ezévi nyári kutatómunka fontos feladata volt a Vass Imre barlang jobb, részletesebb megismerése, s ennek kapcsán olyan jellegű adatgyűjtés elvégzése, amely a barlang kataszteri feldolgozását is lehetővé teszi. Ez a munka f. év októberének végére fejeződött be. Az adatgyűjtés nagy részét az Ásvány és Földtani Tanszék Barlangkutató Csoportjának tagjai végezték. Az összeállításhoz Csicsely A., Cser F., Fejérdy I., Czajlik I., Pályi Gy., Sárváry I., Szalontai Gy., meglévő kutatási, mérési eredményeiket, ill. adataikat (geodéziai, barlangfelmérési) adatok, vízelemzések, cseppkőszíneződés) bocsájtották rendelkezésünkre. A katasztert Maucha László nagyon értékes útmutatása alapján, együttesen állítottuk össze.

Meg kell jegyezni, hogy az adatgyűjtés és a kataszter a barlang jelenlegi helyzetét, megkutatottságát és kiterjedését vette alapul, így további tudományos vizsgálatok megindítása, újabb barlangrészek felfedezése természetesen a kataszter szükségszerű módosítását követelik meg. Éppen ezért a Kutatóállomás feladatai közé felvettük a kataszter állandó és folyamatos kiegészítését, ill. finomítását.

- 12 -

A fentiek előrebocsátása után mellékelten megküldöm a jósvafői Vass Imre cseppkőbarlang kataszteri adatait, további felhasználás végett.

Jó szerencsét! Tóth József gondnok

(A barlangok adatainak „index” feldolgozási módjaként közöljük a jelentést)

1/ Geodéziai-földrajzi adatok

1.1 A barlang neve: Vass Imre barlang

1.2 Község neve: Jósvafő

1.3 Tanácsháztól, ill. a község közepétől való fekvése. Irány: ÉÉNy, távolság 1,6 km.

1.4 Barlanghoz vezető út: kocs út, ösvény

1.5 Tengersizintfeletti magasság: 273, 278 m.

1.6 Koordinátái: X = +23 220,43 Y = - 110 082,25

2/ Szpeleológiai adatok

2.1 Barlang fajtája: cseppköves inaktív patakos barlang

2.2 Bejáratának jellege: Árvízi forráskürtőben kiépített, kövel biztosított 7 m mély függőleges akna

2.3 Bejárat helye: vakvölgy végén

2.4 Bejárat helyzete: meredek lejtő tövében nyílik

2.5 Barlang főágának csapásiránya: ÉNy–Ny

2.6 A barlang főágának hossza 800 m, szélessége 3 m, magassága 4 m, emelkedés 70 cm/100 m

2.7 Eldorádó-ág csapása ÉNy, Ny, hossza 45 m, szélessége 3,5 m, magassága 6,5 m, vízszintes. Fekete-ág csapása K-Ny hossza 70 m, szélessége 1,5 m, magassága 2,0 m. Kezdeté és a vége kb. azonos szinten van, a járat mélypontja ettől 5 méterrel mélyebben van.

2.8 Cseppkövezettség:

2.8.1. A barlang 94%-a cseppköves. A 32-350 méteres közben nincs cseppkő.

2.8.2. A cseppkövek fajtái: sztalaktit 15%, sztalagmit 3%, bevonat, lebeny, zászló 72%, tettafata 2%, excentrikus (görbe) csepp. 1%

2.8.2.1. A cseppkövek színe: fehér 37%, narancs 43%, barna –, rózsza 4%, vörös 14%, fekete 1%, zöld 1%

2.8.2.2. A cseppkövek felülete:

sima 18%, apró krist. 34%, durva krist. 48%, korrodált –

- 13 -

A kristályok méretei: max. 5 cm (Gyémánttavi ág)

A kristályok alakja, lapindex: (1,0 – 1,1)

Növekvő cseppkövek 98%

Cseppkövek állapota: ép 92%, repedt 5%, törött 2%, ledőlt 1%

2.8.2.3. A cseppkövek maximális méretei: Legnagyobb cseppkő a Baradlai cseppkőoszlop. Átmérője a talpon 1,1 m, közepén 0,7 m, fenn 0,6 m, magassága 4 m.

2.9. Vázlatrajz, alaprajz, fényképek külön mellékelve.

3/ Geológiai adatok

3.1 Az alakító tényezők kiértékelése: tektonika 79%, erózió 14%, korrózió 7%

3.2 A barlang kora, keletkezésének ideje: pliocén vége, kb. 1 millió év

3.3 Ásványtani adatok.

3.3.1. Milyen ásványok kerültek elő a barlangból? Kalcit a barlang egész hosszában cseppköves alakban, ezen kívül fennőtt kristályok a Gyémánttavi ágban. Limonit a Narancs szifon utáni víznyelőlőből. Lublinit a Ciklopszok csarnokából. Montmilch Ciklopszok útja és csarnoka. Dolomit és kvarc homokban, a Sivatabból és a Gyémánttavi ágból. A begyűjtött ásványok a Kutatóállomáson, az Egyetem Ásvány és Földtani Tanszékén és a Barlang-Múzeumban találhatóak.

3.4. Kőzettani adatok

3.4.1. A barlang kőzetanyaga: mészkő.

3.4.2. A kőzet kora: Ladini/középső triász, Wettersteini fácies

3.4.3. A kőzet színe nagyon változó: fehér, szürkésfehér, kékesszürke, szürke, sötétszürke, barnássárga, barnásvörös, fekete

3.4.4. A kőzet felülete: érdes, vetőtükörben sima.

3.4.5. A kőzet szövete: tömör, tömött, cukrosszövetű, kriptokristályos, kalciterekkel átjárt

3.4.6. A barlang anyakőzete nem réteges, nem pados, hanem tömeges kifejlődésű

3.4.7. A kőzet kémiai összetétele átlagosan: CaCO₃ 93,0%, MgCO₃ 2,0%, FeCO₃ 3,0%, SiO₂ 0,8%, Al₂O₃ 1,0%, Na₂O+K₂O nyom, H₂O 0,1%, Oldási maradék 0,1%

3.4.8. A kőzet agyagtartalma. Az oldási maradékban visszamaradt agyag átlagos ásványos összetétele:

Kvarc 20,0%, Csillám 15,0%, Földpát 2,0%, Kalcit 1%, Dolomit 0,2%, Illit 30,0%, Montmorillonit 20,0%, Kaolinit 8,0%, Klorit 2,0%, Egyéb 1,8%

3.4.9. A kőzet mechanikai tulajdonságai: Nyomószilárdság: 1300 kg/cm²
Fagyállósági vizsgálat még nem történt.

3.5. Őslénytani adatok: kőületek nem kerültek elő a barlangból

3.6. Hegyszerkezeti (tektonikai) adatok.

3.6.1. Törések iránya, gyakorisága, szakaszonként: 0-165 m-ig uralkodó ÉÉNY-DDK csapású 90 fokos dőlés, 165-385 m közt K-Ny csapás, dőlésirány D, dőlésszög 75°, 385-800 m csapás ÉNy-DK dőlés ÉK, dőlésszög 85°

Gyakoriság: sorrendben 22-62-16%

3.6.2. Kőtükör helye: Ciklopszok csarnoka. Mérete: 40 x 10 m. Csapás 315°, dőlésirány: 45°, dőlésszög: 83,5°

4./ Meteorológiai adatok

4.1. A barlang levegőjének átlagos hőmérséklete: 9,5°C. Hőmérséklet-változások 8-11° között.

4.2. A barlang levegőjének párateltsége: 99%.

5./ Hidrológiai adatok

5.1. A víz mennyiségének változásai, a leggyakoribb vízhozam, a vízhozam max és minimuma, folyóvíz sebessége:

A barlangban csak időszakosan, nagy csapadékok idején, hóolvadások után van víz.

Leggyakoribb vízhozam 0 l/p

Maximális vízhozam 30 000 l/p

Minimális vízhozam 0 l/p

Vízsebesség szélesen változó

5.2. A víz hőmérséklete átlagosan 10°C, Max: 11°C min: 8°C

5.3. A víz átlátszósága: –

5.4. Vízkémiai adatok: A barlang vizeinek átlagos összetétele forrásvizsgálatok alapján:

Kation	mg/l	egyenérték %	Anion	mg/l	egyenérték %
Na ⁺	2,8	1,54	Cl ⁻	4,6	1,67
K ⁺	-	-	HCO ₃ ⁻	432,5	90,65
Ca ⁺⁺	111,8	71,58	SO ₄ ⁻	29,0	7,68
Mg ⁺⁺	25,6	26,88	NO ₂ ⁻	-	-
Mn ⁺⁺	NH ₄ ⁺ , valamint NO ₃ ⁻ , PO ₄ ⁻ és S ⁻ nincs jelen a vízben				
Fe ⁺⁺	nyomokban.				

PH = 7,3. Oldott oxigéntartalom folyó vízben 75% (relatív)
Összes keménység 21,55 nkf
Kalcium keménys. 15,65 nkf
Magnézium kem. 5,90 nkf

- 15 -

5.5 Hidrológiai adatok: A barlang kőzete:

tömött (Sivatagtól Norma teremig) 3%

repedezett (Ciklopszok csarnoka) 5%

Kis hézagos (a barlang fennmaradó részein) 90%

Likacsos (Dzsungel) 2%

Víz megjelenési módok:

Szivárgás, csepegés: A Dzsungel kivételével mindenhol van csepegés, szivárgás. Legerősebb a Ciklopszok útja és Ciklopszok csarnokában.

Patak: csak időszakosan. A vizes ág nál jelenik meg, és a Fekete szifonnál tűnik el.

Tavak: Eldorádó ágban a Vörös tó kisebb tavacskák sorozata. Fekete szifon tava 1–2 m² területű, 0,5 m mély.

6/ Hasznosíthatósági adatok.

Csak barlangkutatók látogathatják, óvóhelynek alkalmas.

7/ Ősrégészeti adatok.

A barlang kijáratának bontásánál halstatti kultúrájú ornamentikás cserépedény töredékek, kohósalak, valamint patics darabok kerültek elő 1-2 m közötti mélységből, lejtőtörmeléből. A leleteket a Kutatóállomáson őrzik.

8/ Irodalom

Külön mellékleten.

9/ Jelenlegi kutatói:

Külön mellékleten.

Jelenlegi kezelő: Tóth József gondnok Jósvafő, Kutatóállomás

HÍREK

Az Ásvány- Kőzettani Szakbizottságunk igen értékes előadást tartott az ELTE Őslénytani Tanszékének előadótermében. A nagyszámú hallgatóság számos

hozzászólása, kérdése mutatta milyen nagy érdeklődéssel hallgatták Cser Ferenc előadását a kalcit-aragonit kérdésre vonatkozó kutatási eredményeiről.

Ülést tartott novemberben a Szpeleokartográfiai Szakbizottságunk. Az MTESZ helyiségében megtartott ülés egy lépéssel ismét előbbre vitte munkájukat.

Szpeleometriai Továbbképző tanfolyamot terveznek a következő lehetőségek figyelembevételével. Februárban, esetleg később is ha ilyenre igény van 3 napos tan-

- 16 -

folyamot szerveznének a Jósvafői-Kutató Állomáson. Költségek: vasút és autóbusz egész jeggyel számítva 133.-Ft, két éjjelezés 11.-Ft, két meleg ebéd 20.-Ft. Érdeklődők részére részletes tájékoztatást küldünk a három nap alatt megtartandó előadások anyagáról. Jelentkezés történhet a közgyűlés napjáig bezárólag (Január. 21.) a Társulatnál, vagy Jósvafő ÉKME Kutató Állomás címen, január 31-ig.

Az Oktatás és Propagandaügyi Szakbizottság a Lokomotiv T.E. Vasútépítő Osztálya bgkcs-jának meghívásán kívül önálló alapfokú tanfolyamot is indított szokott helyén, Budapesten az I. ker. Attila-u 1-3, Petőfi gimnázium vegytani előadójában. Vidéki meghívásra szívesen küldünk oda is előadókat.

Megtörtént a Barlangtani Múzeum területi továbbfejlesztésének hivatalos bejárása. A Múzeumi Szakbizottság készül a Vár barlang-pincéi egy részének átvételére.

BALESETEK!!! Nyomatékosan felhívjuk a barlangkutató csoportok vezetőit, hogy tegyenek meg minden óvintézkedést az esetleg bekövetkező balesetek elhárítása, megelőzése érdekében. Ezekről már megemlékeztünk az 1961 évi TÁJÉKOZTATÓNK májusi számának 1 oldalán, és a június szám 5. oldalán. Addig is amíg egységes utasításokat tartalmazó biztonsági szabályzatot nem közölhetünk kérjük, hogy ezeket újból tanulmányozzák át a vezetők és a barlangba szállók. Külön is megemlítjük, hogy erőnkkel jól gazdálkodjunk, gondoljunk arra is, hogy visszatérésünk a felszínre is erőt igényel.

Jobb időbeosztás esetén bizonyára nem történt volna semmi baj WINKLER MÁRIÁVAL, az Oktatási és Propaganda Szakbizottság Ifjúsági Bizottságának egyik leglelkesebb vezetőjével sem. Most felgyógyulásáig nélkülözzük: ezúton is gyors meggyógyulást kívánunk neki.

Külföldi utak. November havi felhívásunkra csak kevés tagtársunk jelentkezett. Jelentkezésüket így is nyilvántartásba vettük, a fogadó levelet Csehszlovákiába elküldtük, amint a válaszlevelüket kézhez vesszük a szükséges értesítéseket kiküldjük. A külföldi további utak szervezését is megkezdte a Külföldi Kapcsolatok Bizottsága. Ugyancsak nagy nyilvántartást fektettek fel cserelevelező külföldi barlangkutató társainkról.

BARLANGTANI MÚZEUM nyitvatartási ügyeletnek ellátására kérjük a következő budapesti barlangkutató csoportokat:

1961. XII. 24-25 Műegyetem,

XII. 31. Geológiai Technikum.

1962. I. 7. Lokomotív T.E. Vasútépítő Osztály,

I. 14. Közért Élelmiszerkeresk. tan. isk.

I. 21. Vámórség

I. 28. Várostervez. bgkcs.